

Број/Број: 04/5-50-1-17-10/10
Сарајево/Сарајево, 25. listopada 2010. године

IZVJEŠĆE

sa 75. *Rose-Roth* seminaru Parlamentarne skupštine NATO-a,
održanog u Skopju, od 19. do 21. listopada 2010.

Na 75. *Rose-Roth* seminaru sudjelovali su: Milorad Živković, predsjedatelj Izaslanstva Parlamentarne skupštine BiH u Parlamentarnoj skupštini NATO-a, te Halid Genjac i Ivo Miro Jović, članovi Izaslanstva.

Seminar pod naslovom „**Jugoistočna Europa - kreiranje novog poticaja**“ bio je podijeljen na pet sesija:

- Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija: naučene lekcije u prevenciji sukoba i izgradnja multietničke države
- Potpora reformskim procesima na Zapadnom Balkanu: trebamo li novu strategiju?
- Uloga NATO-a na Zapadnom Balkanu nakon Lisabona: očekivanja i perspektiva
- Stvaranje novih okolnosti za pomirbu i regionalnu suradnju na Balkanu
- Kosovo nakon savjetodavnog mišljenja Međunarodnog suda pravde: što i kako dalje?

Seminar su svojim obraćanjima otvorili Talat Xhaferi, predsjedatelj Izaslanstva Parlamenta Makedonije u Parlamentarnoj skupštini NATO-a, Trajko Veljanovski, predsjednik Parlamenta Makedonije, Marc Angel, zamjenik voditelja luksemburškog izaslanstva u Parlamentarnoj skupštini NATO-a (PS NATO) i izvjestitelj Pododbora za razvoj demokracije, i veleposlanik James Pardew, bivši zamjenik pomoćnika glavnog tajnika NATO-a za operacije i bivši američki veleposlanik u Bugarskoj.

Izlaganje Jamesa Pardewa o situaciji na zapadnom Balkanu izazvalo je širu raspravu i različita mišljenja jer, prema ocjeni sudionika rasprave, subjektivno je ocijenio stanje u pojedinim zemljama zapadnog Balkana, što govori da je davno otišao s Balkana i da se situacija na Balkanu mijenja brzo kao i da su pojedini procesi još uvijek nepredvidljivi.

Na seminaru su sudjelovala 54 parlamentarca, člana Parlamentarne skupštine NATO-a iz 11 zemalja članica i šest pridruženih članica, te gosti parlamentarci iz Parlamenta Kosova. Na seminaru su, u svojstvu uvodničara, sudjelovali: Talat Xhaferi, voditelj izaslanstva Parlamenta Makedonije u PS NATO-a, Simon Lunn, stariji istraživač DCAF-a Ženeva, Lubov Sliska, voditelj izaslanstva Ruske Federacije u PS NATO-a, Nano Ruzin, dekan Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Skopju, Lazar Elenovski, predsjednik Euro-atlanskog vijeća Makedonije, i Krešimir Čosić, voditelj izaslanstva Hrvatske u PS NATO-a.

U uvodnome dijelu istaknut je značaj održavanja 75. *Rose-Roth* seminaru Parlamentarne skupštine NATO-a. Talat Xhaferi i Trajko Veljanovski su, u svojstvu domaćina, prezentirali put koji je Makedonija prešla na putu k euro-atlantskim integracijama. Posebno su spomenuli napredak postignut u gospodarstvu i provedbi Ohridskog sporazuma, u postizanju standarda koji vode Makedoniju k NATO-u, ističući važnost regionalne suradnje te političke stabilnosti u Makedoniji.

Tijekom prve sesije o temi: **Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija: naučene lekcije u prevenciji sukoba i izgradnja multietničke države** istaknuto je da je Ohridski sporazum iz 2001. godine jedan od najznačajnijih dokumenata koji je znatno doprinio izgradnji međusobnog povjerenja između Albanaca i Makedonaca. U zadnjem desetljeću presudno je utjecao na prevenciju sukoba i izgradnju multietničkog društva.

Prema riječima Abdilaqima Ademija, zamjenika predsjednika Vlade Makedonije za provedbu Ohridskog sporazuma, ostvaren je poseban napredak na područjima za koja je bitna ravnopravnost u uporabi jezika, izobrazbi, izbornoj proceduri i razvoju demokracije u lokalnim zajednicama.

Odbori za međunacionalne odnose u lokalnim zajednicama polučili su dobre rezultate, tako da se proces decentralizacije u lokalnim zajednicama cijeni uspješnim. Ostvaren je uravnotežen odnos u državnim institucijama kada su u pitanju kadrovi albanske i makedonske nacionalnosti, ostvaren je dijalog, a međusobno je povjerenje na daleko višoj razini.

Istaknuti su i problemi u realiziranju Ohridskog sporazuma. To je prije svega problem amnestije za sudionike sukoba iz 2001. godine te rješavanje statusa osoba koje su sudjelovale u sukobu u sklopu vojnih i policijskih formacija.

Veleposlanica Kraljevine Nizozemske u Makedoniji govorila je o vjerskoj toleranciji i potrebi dijaloga u Makedoniji i regiji. Pozvala je političke čelnike da shvate realnost u kojoj se nalazi Makedonija te da je nužno pridržavati se Ohridskog sporazuma, koji je potpuno jasan kada je u pitanju ravnopravnost građana na državnoj i lokalnoj razini. Bit Ohridskog sporazuma je integracija i to nema alternativu.

Dimitar Bechev iz Europskog vijeća za međunarodne odnose i Stevo Pendarovski, profesor Američkog koledža u Skopju, govorili su o trenutačnoj političkoj situaciji i izazovima s kojim se suočava makedonsko društvo.

Obojica su konstatali da je dobro što i među Albancima i Makedoncima postoji jedinstvo i konsenzus glede europskih i euro-atlanskih integracija. Istaknuli su da je ta činjenica djelovala relaksirajuće u odnosima dviju najbrojnijih etničkih zajednica te općenito u međusobnoj komunikaciji građana Makedonije.

Konstatali su da je nakon Ohridskog sporazuma došlo do raslojavanja unutar nacionalnih zajednica, kako političkog tako i po drugoj osnovi, što je različito komentirano, ali i kao realnost.

Jovan Teokarević (FPN, Beograd) izrazio je zabrinutost uslijed polarizacije nacionalnih zajednica u Makedoniji, iznoseći argumente koji idu tome u prilog.

Uz mnogo je argumenata razgovarano i o procesu segregacije u školstvu, što je istaknuto kao opasnost za proces integracije mladih u novo i Ohridskim sporazumom proklamirano makedonsko društvo i zajednicu u cjelini.

Druga sesija o temi: **Potporna reformskim procesima na Zapadnom Balkanu: trebamo li novu strategiju?** bila je usredotočena na situaciju na Balkanu. James Lyon, stručnjak za Balkan, govorio je o američkoj politici na Balkanu, o odnosima američke i europske politike u zemljama jugoistočne Europe, o situaciji u Bosni i Hercegovini prije i nakon Daytonu, o naporima američke vlade da stabilizira stanje na Balkanu, formiranju Pakta o stabilnosti te liderstvu američke i europske politike, pri čemu ponekad aktivnosti nisu koordinirane. Osvrnuo se na ulogu OHR-a u BiH, raspravu o Daytonskom mirovnom sporazumu te ulozi Rusije i Turske na Balkanu.

Tudor Churkov, stalni predstavnik Bukarske u NATO-u, Marie Janine Calic, profesorica iz Minhena, i Florian Biber, profesor Sveučilišta u Grazu, u svojim su izlaganjima konstatali da je proces demokratizacije na Balkanu nezaustavljiv, ekonomski je oporavak vidljiv, strategija proširenja EU realizira se uspješno te da je regionalna suradnja usredotočena na prava i korisna poglavlja. Javnost je informirana o euro-atlanskim i procesima koji vode k EU i NATO-u.

Konstatali su da BiH i Kosovo još uvijek ovise o pomoći izvana, te je odgovornost političara i predstavnika EU u ovome trenutku iznimno bitna. Potrebna je veća odgovornost lokalnih političara za donošenje odluka kada je nužno pokrenuti reforme s novim strategijama.

Izrazili su zabrinutost za formiranje vlasti i koalicije nakon izbora u BiH. Ustavna reforma, sinhronizirano djelovanje EU i dijalog među političkim čelnicima vrlo je bitno poglavlje nakon listopadskih izbora. Cijene da rasprava o ustavnoj reformi stvara lošu političku klimu jer nedostaje vizija o tome kako i na koji način započeti reforme.

Nakon izlaganja i prezentacija vođena je rasprava, u kojoj je bilo različitih mišljenja i viđenja.

Na trećoj sesiji o temi: **Uloga NATO-a na Zapadnom Balkanu nakon Lisabona: očekivanja i perspektiva** uvodničari su bili Nano Ruzin, dekan Fakulteta političkih znanosti u Skopju, Jaroslav Skoniescka, ravnatelj Ravnateljstva za politike i sigurnosnu politiku Stožera NATO-a iz Bruxellesa, Artur Kuko, albanski veleposlanik u NATO-u, i Oliver Krliu, ravnatelj Sektora za političku suradnju i multilateralne odnose MVP-a Makenonije.

U svojim su se izlaganjima osvrnuli na sve zemlje regije. Jaroslav Skoniesckase posebice se osvrnuo na stanje u BiH. Naglasio je kako je nužno što prije riješiti pitanje nepokretne vojne imovine i 69 lokacija, jer su predstavnici NATO-a zabrinuti za nastavak realizacije Akcijskog plana za članstvo (MAP). Izrazili su žaljenje što nije prepoznat napor NATO-a za rješavanje pitanja vojnih lokacija.

Rasprava o modificiranju Daytonskog mirovnog sporazuma umara čak i najveće prijatelje BiH, jer očekuju da će o tome nakon izbora smjernice dati politički čelnici i PSBiH.

Ono što je svojstveno za regiju jest da su proračuni za obranu skoro potpuno transparentni i javnost je uvelike upoznata s tijekovima koji zemlje regije vode u NATO.

Za pozitivan primjer napretka i ispunjenja obveza prema NATO-u spomenuta je Crna Gora, koja je u procese ušla kasno u odnosu na susjede.

U raspravi sudionika seminara mnogo je govoreno o putu Srbije u NATO, o deklaraciji o vojnoj neutralnosti iz 2002. godine te promišljanjima o tome kako će Kosovo krenuti u euro-atlanske integracije.

Četvrta sesija o temi: **Stvaranje novih okolnosti za pomirbu i regionalnu suradnju na Balkanu** bila je usredotočena na aktualnu situaciju na Balkanu i traženje rješenja za pitanje kako unaprijediti regionalnu suradnju.

Jovan Teokarević, profesor FPN-a iz Beograda, i Sule Kut, rektorica Sveučilišta Okan iz Istanbula, govorili su o realnostima života balkanskih zemalja.

Posebno je vođena rasprava o poziciji Turske na Balkanu, i to o ekonomskoj i političkoj suradnji sa zemljama te o njoj ulozi kao članice NATO-a.

Rasprava o putu Turske u EU ne sprečava Tursku da bude jedan od ključnih čimbenika na Balkanu, naglasila je profesorica Kut. Utjecaj Turske na Balkanu potpuno je politički definiran i transparentan, no sa sobom nosi i brojne kontroverze o kojima svaka zemlja zapadnog Balkana ima svoje viđenje.

Prioritet vanjske politike Turske je stabilnost na Balkanu i tu nema dvostrukih standarda, naglasila je prof. Kut, jer su ulaganja u gospodarstvo ilustrativan parametar bez dvostrukih mjerila.

Turska će biti daleko korisnija na Balkanu kao članica EU. Bilateralni ili trilateralni sastanci što ih Turska inicira nisu na štetu ni jednog od naroda, naglasila je prof. Kut.

Članovi Izaslanstva PSBiH u PS NATO-a sudjelovali su u raspravi četvrte sesije želeći dobiti što više informacija od prezentatora, s obzirom na vrlo dinamičnu raspravu o ulozi Turske na Balkanu. Veleposlanik Ervan Fouere, posebni predstavnik EU u Makedoniji, te profesori Dalibor Jovanovski i Evangelos Kofos u svojim su izlaganjima posebnu pozornost posvetili procesu pomirbe, kao biti stabilnosti u zemljama regije.

Povjerenje, programi dijaloga i susreta su nužnost i moto u pogledima na budućnost. To sa sobom nosi brojne izazove, ali to nije bolno kao priča o prošlosti koja je, prema riječima veleposlanika Fouerea, kamen spoticanja koji blokira bolje razumijevanje, osobito među mladima.

O procesu pomirbe između Albanaca i Makedonaca nakon Ohridskog sporazuma govoreno je s brojnih stajališta i zaključeno da nije osvaren željeni stupanj međusobnog uvažavanja i

razumijevanja. Mišljenja su da je međusobna udaljenost proizvod brojnih čimbenika, a gdje je školstvo moglo učiniti daleko više.

Odnosi Grčke i Makedonije oko problema imena Makedonije nisu na razini koju želi službena makedonska politika. Makedonci se osjećaju taocima Grčke i plaćaju visoku cijenu. Ono što obeshrabruje jest činjenica da se ne vidi kraj blokada Grčke, posebice kada je u pitanju prijam Makedonije u NATO.

Na petoj sesiji je Krešimir Čosić, voditelj hrvatskog izaslanstva u PS NATO-a, bio moderator za temu **Kosovo nakon savjetodavnog mišljenja Međunarodnog suda pravde: što i kako dalje.**

General Erhard Buehler, zapovjednik KFOR-a, Silvio Bonifigli, voditelj pravnog odjela misije EULEX na Kosovu, Ilir Deda iz kosovskog Instituta za istraživanje i politički razvoj i Dušan Reljić iz njemačkog Instituta za međunarodne aktivnosti iznijeli su službeno i osobno viđenje stanja na Kosovu.

Posebno je naglašeno trenutačno političko i sigurnosno stanje na Kosovu. Broj pripadnika snaga KFOR-a se smanjuje, misija EULEX doživljava se različito i brojna su otvorena pitanja. Slijede novi izbori, pregovori Kosova i Srbije pei čemu je sve više otvorenih pitanja.

General Buehler naglasio je da je operacija NATO-a uspješna, situacija je nešto bolja od same reputacije Kosova. Na probleme nailazi na sjeveru Kosova. Eksplozije uznemiruju, ali stabilno sigurnosno stanje mora se održati. Mora se održati stabilnost granica, profesionalnost kosovskih policijskih snaga, unatoč najavama da će se broj pripadnika KFOR-a smanjiti s 10 000 na 5 500.

Provodi se planski prijenos nadležnosti KFOR-a na kosovske policijske snage. To nije lagan posao i pun je izazova jer su nedopustive pogreške iz prošlosti. Posebno je traženo osiguranje i označavanje granica Kosova, jer je u tijeku priprema i ustrojavanje granične policije Kosova koja u pojedinim djelovima u punom kapacitetu osigurava granicu.

KFOR i EULEX na terenu dobro surađuju.

Silvio Bonifigli govorio je o stanju prava na Kosovu, o radu i nadzoru carinskih službi, o naporima za izgradnju institucija, o radu lokalnih zajednica. Izgradnja kosovskog pravnog sustava, sudstva i tužiteljstva, te borba protiv korupcije glavna je zadaća EULEX-a na Kosovu.

Borba protiv korupcije je najzahtjevnija, jer su ranjive brojne sfere kosovskoga društva. Istaknuo je problem organizacije zajedničkog rada i suradnje Albanaca i Srba u sudstvu.

Rusko izaslanstvo izrazilo je zabrinutost za sigurnosno stanje na Kosovu, za proces smanjenja snaga KFOR-a, za učestale terorističke napade, te za proces prijenosa nadležnosti KFOR-a na kosovske policijske snage.

Xhavit Haliti, predstavnik Parlamenta Kosova, ocijenio je da se situacija na Kosovu promjenila u zadnjih deset godina i da je vidljiv napredak. Izrazio je zahvalnost snagama KFOR-a i EULEX-a na naporima koje čine kako bi stabilizirali stanje na Kosovu te da su ove snage i dalje potrebne građanima Kosova. Smatra da su kosovske policijske snage sposobne zaštititi pravoslavne manastire i crkve na Kosovu. Interes Kosova je da surađuje i unaprijedi suradnju sa Srbijom.

Konstantin Samofolov, predstavnik Narodne skupštine Republike Srbije, naglasio je kako je interes Srbije stabilan zapadni Balkan. Srbija se želi zajedno sa zemljama EU uključiti u rješavanje otvorenih problema na Kosovu, misleći prije svega na zaštitu građana srpske nacionalnosti. Srbija ima dobre namjere i to se mora shvatiti.

Reintegracija policajaca srpske nacionalnosti u kosovske policijske snage jest pitanje o kojemu se raspravljalo s različitih stajališta, kao i o povratku građana srpske nacionalnosti na Kosovo.

Krenar Gashi, ravnatelj Instituta za politička istraživanja, u svome je izlaganju naglasio da je napredak na Kosovu vidljiv, ali je očito nedostatna koordinacija međunarodnih organizacija i institucija na Kosovu. Kritizirao je strategiju međunarodne zajednice koju nude za budućnost. Očekuje veću korist i bolju učinkovitost međunarodnih subjekata u jačanju i razvijanju vladavine prava. U tome je odgovornost političara i građana Kosova najbitnija i nužna je. Pozvao je međunarodne predstavnike na Kosovu da ne gube vrijeme te maksimalno iskoriste mandat i kapacitete koje imaju.

Kritizirao je strukturu zaposlenika EULEX-a koja, prema njegovu mišljenju, mora biti prilagođena vremenu i aktualnoj situaciji.

Dušan Reljić, predstavnik njemačkog Instituta za međunarodne aktivnosti, u svome se izlaganju osvrnuo na ulogu i aktivnosti velikih sila na Kosovu, prije svega misleći na SAD, Rusiju i Kinu. Pitao je sudionike seminara koliko ulažu u Kosovo, koliko utječu na izgradnju infrastrukture i onoga od čega se živi. Osvrnuo se i na ulogu Albanije i Srbije na Kosovu i uvažavanje činjenice da Beograd i Tirana razgovaraju o Kosovu. Naveo je i statističke podatke koji govore o mišljenju javnosti Kosova o integraciji u tzv. Veliku Albaniju, o čemu su izražena različita mišljenja tijekom rasprave.

Članovi Izaslanstva PSBiH sudjelovali su u raspravama, posebice se osvrćući na pitanja koja se odnose na stanje u Bosni i Hercegovini. U tome su posebno istaknuli političku situaciju nakon izbora, mogućnost formiranja vlasti, bilateralne odnose BiH i Turske, odnose sa susjednim zemljama, ustavnu reformu i različita viđenja i pozicije o mogućim modifikacijama Daytonskog mirovnog sporazuma.

Sa sudionicima seminara razgovarano je naporima koji se ulažu u BiH na putu k europskim i euro-atlanskim integracijama, o rješavanju problema koji vode k NATO-u kao i stabilnijoj ekonomskoj situaciji.

Izvyješće sastavio
Željko Grubešić

PREDSJEDATELJ IZASLANSTVA
dr. Milorad Živković

Dostaviti:

- Kolegiju Doma naroda
- Kolegiju Zastupničkog doma
- Povjerenstvu za vanjsku i trgovinsku politiku, carine, promet i veze Doma naroda
- Povjerenstvu za vanjske poslove Zastupničkog doma
- Kolegiju Tajništva
- Preslika: Ministarstvu vanjskih poslova BiH